

MAGYARUL

Irta: Kádár Erzsébet

Ha a falu feljön Pestre, hol ütközik először a városba?

A villamoson.
A falu sok szoknyában érkezik, tömött kosarakkal. Mi lehet ezekben a kosarakban? Púpos hátukon úgy feszül a szépen mosott vászonkendő, mint gazdájukon a muskátli-rózsaszín, erős kartonblúz. A menyecske harminc éves lehet, piroszposzta, csinos fiatalasszony.

Tehát kosaraival felszáll a villamosra. Az utasok kelletlenül helyet szorítanak; morognak és biztatják: „Siessen, más is fel akar szállni!” „Menjen csak beljebb a sok csomagjával!” A piszeorru, rövidtestű, fúrge 61-esen utazunk. Menyecske végre megállapodik a középsőn, soha nem nyíló ajtó mellett. Kosarait elhelyezi, úgy áll felettük, mint csirkéi felett a kotlóstyúk. Most odafurakszik hozzá a kalauz. Ő a város! A sapkája mutatja! Önérzetesen városi. Betűhíven ezt mondja:

— Megre van váltva a jegy?
Az „a” betűje még izes, kissé ködmön-szagú. De a mondat magyarsága félelmetes.

— Van jegye? — kérdi újra a menyecskeketől.

A fiatalasszony a bugyellárisát kotorja.

— Nincs.

— Milyet adjak?

— Nem tudom én azt, hogy milyen kell.

A hatóság türelmetlenkedik.

— Hát én tudjam? Hová akar menni? Menyecske kénk elpirul zavarában.

— A végső állomásig.

— Hová?

— Úgy mondta a sógorom, hogy a végső állomásig menjek.

— Mi az, hogy végső állomás? — méltatlankodik a kalauz. Most cseppetnie kell, mert a villamos megállt, újabb utasok szálltak fel. Nem faggatja tovább a menyecskeket, átnyújt neki egy szakaszjegyet. A bugyellárisból kikapart ötven fillérből gögösen visszatol huszat. A menyecske azt szeretné mondani, hogy... De nem meri, beletörődik sorsába.

A Vérmézőhöz közeledünk, a kalauz most ismét odatörtött a falusi asszonyhoz, figyelmezteti:

— Készülődhetik!... Szedje össze a batyuját!

A menyecske ijedten kapkod kosaraihoz, de közben kitekint az ablakon.

— De én nem itt szállok le! — mondja bátran.

— Hát hol a csudában? — berzenkedik a kalauz. — Idáig szól a jegye!

— De nekem a végső állomásig kell mennem!

— Hát akkor miért kért jegyet a Déli-vasútag?

— Én?... Én nem mondtam a Déli-vasútag?

— Dehogy nem mondta!... Hát mit mondtott? Szakaszjegyet adtam!...

Egy barátságos utas védelmébe veszi a falut.

— Mondja, lelkem, hová akar menni?

— A végső állomásig.

— Olyan nincs — mordul rá a kalauz.

— Szálljon le, vagy váltson új jegyet!

Menyecske kénk nem sajnálja a pénzt.

— Váltok én szívesen — mosolyog s már ismét kotorgál a bugyellárisában.

A kalauz még szigorúbban kérdi:

— Milyen jegyet adjak?

— Oda mennék, ahol körbe járnak a villamosok. Oszat a piac is ott van...

A szolgálatkész utas felderül.

A Szilicei-fennsík felmérését az ország legmélyebb aknabarlangját

A magyar barlangkutatásnak újabb eseménye van. Ez év elején híre járt, hogy a Szilicei-fennsíkban eddig feltáratlan óriási mélységű aknabarlangot fedeztek fel, amelybe először a múlt év decemберében Gajdos Imre és Nikovits Kálmán barlangkutatók 80 méter mélységbe ereszkedtek le, anélkül, hogy feneket értek volna. Ennek a zombolyának feltárására — mint arról Márkó István, a MKE egyik kitűnő barlangkutatója beszámol most az Új Magyarországnak — a Magyarországi Kárpát Egyesület és a Pannónia Turista Egyesület barlangkutatói egyesületen kívüli barlangkutatókkl együtt pünkösdkor kisebb expedíciót szerveztek, hogy a mély zombolyt végig feltárják.

A zomboly nyílása Szilicei-fennsíkban Barázdáls nevű és Szalóc közeg felé eső részén van, ahonnan pompás kilátás nyílik a Sajó völgyére és a rozsnói hegyekre. Avatlatlan el is haladna mellette, mert a sűrű cserje elrejté és a zomboly száját is aljnővényzet fedi. Ez az oka nyilvánvalóan annak is, hogy eddig felfedezetlen maradt a különben feltűnően mély aknabarlang. Az ismeretlen mélység legyőzésére — kötélfűzők hiányában — csak kötélrel indult neki a kutató társaság, amelynek lelkesedése és bátorsága pótolta a felszerelés hiányosságát.

A szűk nyíláson keresztül a napsugár csak csekély mélységig hatol be, azon túl már az örök sötétség uralkodik. A barlang négy szakaszra oszlik és az a lépcsőzetes szerkezete, bár minden szakasz tekintélyes mélységű, mégis megkönnyítette a feltárás nehéz

— A végállomásra! — kiáltja örömmel.

— A végállomásra?... — A kalauz arca mély megvetést fejez ki. — Mondta volna magyarul!

— Nem vagyok én idevalósi — szegyenkezik a menyecske.

De már oda is értünk. Az utasok kir felé fordulnak, a menyecske is lerakja kosarait. Nehezek, mint a sár. De a kalauz nem segít. All a kocsi mellett, megvetéssel nézi a sok szoknyában hajlongó fiatalasszonyt. Jóleső fölény terpeszkedik benne. Ilyenket gondol: „Hát ezek a falusiak! Ezek aztán ostobák!”... — Este majd elmondja a feleségének, hogy valaki végső állomást mondott végállomás helyett! Hogyan érte ő az ilyen beszédet? Büszke rá, hogy nem értette meg.

Egy 6-os villamos kanyarodik a pihenő 61-es mellé. Keréke csikorol.

— Végállomás! — kiáltja a 6-os kalauza.

munkáját. Az első és harmadik szakaszt cseppkövek díszítik. Különösen szép a harmadik szakasz, ahol a barlang falát teljesen bekergezik a kalcit kristályos cseppkövek, amelyek csilognak a karbidlámpa fényében. A negyedik szakasz feneké valkon végződik, tel van a leomlott szikladarabok tömegével. Hamód nyílnak az itt lévő sziklák kiemelése, ami csak nagyarányú és költséges emelőberendezéssel történhetnék, valószínű, hogy a feltárás még újabb eredményekre juthatna.

A feltárás, fényképezés és térképezés így is több mint húsz órát vett igénybe. Közben a lehulló kövek igen sokszor veszélyeztették az expedíció tagjainak életét. A mérések eredményeképpen kitűnt, hogy az újonnan feltárt aknabarlang 130 méter mély. Ezzel a tekintélyes mélységgel az ország legmélyebb zombolyának tekinthető, mivel a Bükk-hegységben lévő Kiskóházt-zomboly 132 méterre becsült mélysége részletes térképezés hiányában nem tekinthető egészen biztos megállapításnak. A felfedezés az újonnan feltárt aknabarlangot „Barázdáls I. zomboly”-nak nevezték el és ez így kerül be majd a tudományos irodalomba tekintettel arra, hogy a közelben van egy második „Barázdáls zomboly” is, amelyet az expedíció szintén megtekintett. Mivel ezt a mély sziklakürtöt Szilice közeg ezidőszereint dögtemetőnek használja és a bejáratot pillanatnyilag elzárja egy fennmaradt lóhulla, amellett a kiáramló dögszag a levegőt elviselhetetlenné teszi, ez a zomboly most is feltáratlan maradt és így annak mélységét sem ismerik.

A bécsi zsidók ezer éve

Bécsnek — megalapítása óta — temérdek gondot okoztak a zsidók.

Már a római hódítások idejében éltek zsidó kereskedők és gyarmatosok Vindobonában s a vindobonai zsidók leszármazottjai voltak a Karoling-kor bécsi zsidói. Irásban először egy 904-ből keltezett okmány emlékezik meg róluk. Arigo ögróf, Ostmark ura, rendeletben szabályozza a vámjövedelmeket s ugyanakkor a „zsidóknak s a más idegen országokból bevándorolt kalmároknak” — gyanútlanul — országa népeivel egyenlő jogokat biztosít.

Az első és a második keresztesháború idején a rajnamenti zsidók délkelet felé húzódnak. Sokan közülük Bécsben telepednek meg s itt hajlamaikhoz híven, „kalmárkodással” foglalkoznak. Az első bécsi zsidó, akinek a nevét is ismerjük, Schlom pénzverő — egy 1195-ből fennmaradt okmány a város teljesjogú polgárának nevezi.

Nem tudjuk, hogy a zsidók miképp mesterkedtek a következő évtizedekben — száz esztendő azonban untig elegendő volt, hogy alaposan megutáltassák magukat a bécsiekkel. Második Frigyes császár kiváltságokat biztosít a városnak, de a polgárok érélyes követelésére a zsidóknak már megtiltja, hogy nyilvános helyeken mutatkozzanak. Más jogukat egyelőre nem nyirbálja meg, sőt a „császári kamara szolgáinak” nevezi őket, utóda pedig ezzel az érdemtelenül kitüntető címmel különleges védelemben részesítik Izrael Bécsben élő fiait.

A következő században erősen fellendül a bécsi kereskedelem, már nincs szükség idegen kalmárokra, a céhek nem fogadják be a zsidókat, s azok végül csak pénzkölcsönzéssel foglalkozhatnak. De még most sincs okuk panasza: adásaikon évi százhetvenhárom százalékos kamatot hajthatnak be s uszoraüzleteiket a világi és az egyházi urak támogatják. Ezek az urak

ugyanis a pénzületek titkos leföldözésével búsas jövedelemhez jutottak, míg a zsidók a polgárokból sajtolják ki mindazt, amit csak kisajtolhatnak. Nem csoda hát, ha Bécs keresztény lakossága hamarosan nyíltan szembe fordult a zsidó uszorasokkal.

1294-ben állítják fel Bécsben az első gettót. A „Schulhof”-nak nevezett háztömböt elkerítik s itt eleinte húsz házban, később hetvenben csakis zsidók laknak. A gettó önállóan igazgatja magát s ez cseppet sem tetszik a bécsieknek. Seyfried Helbing, a költő, 1292-ben ezt írja: „Jól megy soruk a zsidóknak ebben az országban — szegény és bűn! En mindannyiukat megégetném!” Bécs polgárainak ellen-szenve akkor sem csillapodik, amikor a kamatot hatvanöt százalékra szállítják le. 1406-ban tüvész pusztítja a bécsi gettót. Izrael fiai a tüzvész után valószínűleg mohón próbálják visszaszerezni elpusztult vagyonukat és gyanús üzleteikkel még jobban szítják az ellenük irányuló haragot. Bécsben napról-napra jobban utálják őket. Vádat emelnek ellenük, hogy az ország ellenségeivel cimborálnak s minduntalan perbe fogják őket, hogy a keresztény vallást gyalázzák. Az egyik feljelentés alapján Albrecht császári herceg 1420-ban elfogadja az osztrák városokban élő zsidókat, vagyonukat elkoboztatja s kétszázötz száz zsidót tuszként börtönbe vet, a többi kiúzi országából. A következő évben a tusokat az erdbergi mezőn megégetik.

Albrecht megeskette a kikergedett zsidókat, hogy soha nem térnek vissza Ausztria területére; de fenntartotta a jogot, hogy közülük néhánynak megkegyelmezzen. Ebben a hercegi kegyelemben főleg olyanok részesültek, akiktől az osztrák urak súlyos kölcsönöket vettek fel. Albrecht utóda is éltek jogukkal, egy-egy zsidót beengedtek Bécsbe s az ilymódon belopakodók száma csakhamar félelmete-

„Vegyüzem, festék- és ecetsavgyár feltétlenül korrekt,

agilis

képviselőket keres

a következő körzetekben: Budapest, Kassa, Szombathely, Veszprém, Gyöngyös és Kárpát-alja. Ajánlatokat „Vegyüzem” jellegre a kiadóba kérünk.

sen megnőtt, úgyhogy száz év múlva felmerül a második gettó terve.

Először az „Untere Werd”, a későbbi Lipótváros egyik háztömbjét akarják erre a célra kijelölni; majd a „Himmelspforte” egyik utcája kerül szóba. De a kerületek hevesen tiltakoznak a veszélyes idegenek befogadása ellen. A vitának Miksa császár vet véget: egyszerűen kiutasítja Bécsből a zsidókat. Ezek azonban „térhajlással s a felség után való örökös futkosással” elérik, hogy a kiutasítást csak részben fogadják.

Kevesen maradtak, de gyorsan szaporodtak. Hamarosan mégis gettóba szorítják őket, az „Untere Werd”-en. Ferdinánd császár megparancsolja, hogy „felső kabátjukon és ruhájukon nyilvánosan és láthatóan sárga posztóból készült gyűrűt viseljenek”. Egyéb jogukat azonban nem érintik. Utóda még elnézőbb, nem hallgat a bécsiek panaszaira, akik anyagi romlásukért a zsidókat okolják. I. Lipót uralkodásának első felében szintén engedékenynek mutatkozik, felemeli ugyan a zsidók adóját, egyébként azonban nem bántja őket.

Ki tudja, mégis mivel haragították magukra a béketűrő Lipótot a zsidók? A császár, aki eddig elnézően bánt velük, hirtelen kemény szigorral fordul ellenük. 1670 februárjában megparancsolja, hogy negyedév alatt minden zsidó hagyja el Bécsset. A zsidók óriási válságdíjjal igyekeznek a császárt rendelet visszavonására bírni; sikerül megnyerniök néhány magas állású, befolyásos úr pártfogását is, de mindez nem használ. Csak annyit érnek el, hogy elköltözésük határidejét egy hónappal elhalasztják. Ennek az évnek végén egyetlen zsidó sincs Bécsben. A gettó területét kiürítik, az „Untere Werd” zsidó házaikat a város váltja meg, évi tizenegyezer forintot fizet értük a kincstárnak.

Három év múlva Bräuner gróf a zsidók nevében ajánlattal fordul Bécs városához — a gróf a morvaországi Wischau városában megindult tárgyalásokon azt kéri, hogy a gazdag zsidók visszatérhessenek Bécsbe, ezért háromszázezer pengőt kínál; hozzáteszi, hogy a zsidók ezenfelül évi tízezer forinttal adoznának. Két évig folynak a tárgyalások — eredménytelenül. A zsidók tömegestül nem térhetnek vissza Bécsbe. De a hatóságok mégis megpuhulnak — abban már senki nem gátolja meg a zsidókat, hogy egyenkint ne surranjanak be a császárvárosba. Számuk évről-évre nő.

A múlt század végén a büszke Bécs már a világ legnagyobb zsidó központjainak egyike. A bécsi zsidók meggazdagodnak, hatalmas nő, befolyásuk óriási. Több családot bárói ranggal tüntetnek ki, köztük a Rotschildokat. S olyan írók támadnak, mint Schnitzler, aki félelmetesen hű rajzokban tárta elénk a megpuhult csontú társadalmat.

Ez a zsidó tenyészet akkor szűnt meg, amikor Hitler diadalmasan bevonult Bécsbe.

A Sárgafolyó,

lánai nyelvem a Hoang-ho egyike a legnagyobb folyóknak, mert évszázadok során többször is megváltoztatta lefolyásának irányát. A majdnem ötfélszáz kilométeres, hatalmas folyam Kína második legnagyobb folyója. Északkeletben ered és Tiencsin alatt ömlik a Sárga-tengerbe, a Pecselt-öbölbe. Jelenlegi medre 92 éves; régebbi medre jóval délebbre, a Kelet-kínai-tengerbe torkollott. Mederváltoztatásának oka az, hogy rengeteg törmelék hoz magával s ezzel állandóan töltögeti medrét. Futásváltoztatásai és rendkívül áradásai nagy károkat okoznak. A nemzeti kínai közgazdasági minisztérium, mint most jelentik, elhatározta, hogy a rakoncátlan folyamot megfűszert, új mederbe tereli. A terv szerint a folyam többé nem ömlik közvetlenül a tengerbe, hanem beleszakad a Jangce-folyóba, mint ennek mellékfolyója. Utiránya az elgondolás szerint ez: nekikindul a Jing-folyó medrének, a Jungce-tónak és a Kaoyü-tónak közbeiktatásával Honan tartomány keleti és Anhui tartomány északi részén, majd Kinagszu tartomány közepén halad keresztül és Csikiang közelében torkollik a Jangceba. Vajon ennek az izgága folyamannak a megrendszabályozása nem lehetne-e jellep, amely a Kína javát szolgáló nemzeti kormány iránymutatását, Japán mellé állását vihetné a belátáshoz közel Kína másik részének, a szovjettel és angol-szászokkal barátkozó, ennek a jobb sorsra érdemes, ősi kultúrával rendelkező nemzethez puzulást hozó Csang-Kai-Sek-Kínának?...

Sporthoz, napozáshoz

Pestkörnyéki ipartelep keres alkalmasra tervezésben és építésvezetésben nagy gyakorlattal bíró

általános mérnököt építész-mérnököt

Ajánlatokat eddigi működés leírásával és a fizetési igény megjelölésével, kérjük azonnal „Önálló munkakerő” jellegre vitéz Nagyselyki hirdetővállalathoz, VII. Erzsébet-krt 23

Paksi bor- és gyümölcseszefőződének részére gyakorlott öskeresztény

szeszifőzőt

Keresünk. Ajánlatokat az eddigi működés és fizetési igény megjelölésével, Budapest, VIII. Örömvölgy-u. 8. kérünk.